Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 28. | Torsdag den 12. Juli 1888. | 3. Aarg.

Indhold: Politiske Breve. — Jagt efter Kjættere. — Mod — Frihed — Lykke. — Tjenestefolk, Ungdomsballer og Alderdomsforsørgelse. — Meddelelse. — Nye Bøger. — Bekjendtgjørelser.

Politiske Breve.

XIV.

Som bekjendt, er det ikke alene Venstre, der beskylder Højre for at have brudt Grundloven, men Højre kaster med Dristighed Beskyldningen tilbage mod Venstre igjen. Eller Højre paastaar dog, at hvis de har brudt Grundloven, saa er det Venstre, der har tvunget dem til det, ved hele sin politiske Optræden. Det er den gamle Historie om, „hvem der har Skylden," — ligesaa gammel som Adam og Eva, da de havde spist af Kundskabernes Træ.

I et af mine sidste politiske Breve bemærkede jeg udtrykkelig, at jeg paa ingen Maade vilde sammenligne mine politiske Modstandere med „Røvere". Jeg tror, at hvis man uden videre vil fremstille Sagen saadan, at Højre hadede Friheden, og saa brød de Grundloven, saa er dette ikke sandt. Dette er ganske vist den nemmeste Maade at fremstille Sagen paa, og det er den, der gjør mest Lykke iblandt Venstremænd. Men skjøndt intet er saa fristende for en Redaktør som det „at gjøre Lykke", saa skal jeg for mit Vedkommende bestræbe mig for at undgaa den Fristelse. Det er saa sin egen Sag at gjøre Lykke paa Sandhedens Bekostning.

Nej, denne Historie med, at Grundloven er brudt, er noget mere indviklet. Højre har Hovedskylden. Men dersom Venstre mener at kunne vaske sine Hænder i fuldkommen politisk Uskyldighed, — saa for mig gjerne. Men jeg vil alligevel ikke være med til den Vask.

Nu da Grundloven er ude af Verden, og da vi kan være ganske sikkre paa, at den i sin gamle Skikkelse ikke mere vender tilbage, nu skulde man vel med nogenlunde Ro kunne tale om, hvordan det egentlig er gaaet til, at vi nu staar der hvor vi staar.

Dersom man vilde spørge mig, om jeg nogensinde havde elsket Grundloven, saa vilde jeg have svaret: Ja. Men dersom man saa havde spurgt mig, om jeg havde elsket den Maade, hvorpaa Landsthinget var sammensat, saa vilde jeg have svaret: Nej. — Jeg antager, at de allerfleste Venstremænd vilde have givet ganske samme Svar paa disse to Spørgsmaal. Men dette er jo i Virkeligheden meningsløst. Thi den Maade, hvorpaa Landsthinget er sammensat, er en meget væsentlig Bestanddel af Grundloven. Det er saa at sige Halvdelen af den. Men at sige, at man elsker Grundloven, naar man dog i Virkeligheden er yderst misfornøjet med den ene Halvdel af den — det er en klar Selvmodsigelse. Men det er denne Selvmodsigelse Venstre har levet i siden 1866. — Den Grundlov vi har elsket, vi har holdt Fest for og raabt Hurra for, det har ganske simpelt været 5te Juni-Grundloven. Og det er en fuldstændig ærlig Sag at elske den og holde Fest for den. Men det er ingen ærlig Sag at bilde sig ind, at det var den, der var Landets Grundlov, thi det var den nu engang ikke. Det var Grundloven af 1866. Ganske vist kan Venstre undskylde sig med, at man gik kun ind paa Grundlovsforandringen, fordi Højre lovede, at Folkethinget stadig skulde beholde Hovedindflydelsen; men saadanne Løfter er ikke meget værd, naar der ikke i selve Grundloven gives Bestemmelser, som hævde denne Forrang paa en klar og tydelig Maade. Og det gives der ikke. Man kan sige, at Folkethingsparlamentarismen er vor moralske Ret, at den er Forudsætningen for vor Forfatning, men man kan ikke sige, at den laa nødvendigt i selve Forfatningens Ordlyd, i dens Paragrafer. I selve Forfatningen laa slet ikke andet,

end at naar der engang kom en Strid mellem Thingene, saa var Striden uløselig.

Jeg tror derfor, at naar man vil give Sandheden Æren, saa maa man sige, at den væsentlige Skyld for Grundlovsbruddet ligger ikke hos de forskjellige politiske Partier eller hos de enkelte Mænd, men den ligger i selve Forfatningen. — Vor Forfatning med sine to Thing var som to Jernbanetog, der i lang Afstand fra hinanden bliver stillet op paa de samme Skinner og begynder at kjøre imod hinanden. I Begyndelsen er der ingenting ivejen, og Passagererne kan bilde sig ind, at de er kommen godt op at kjøre. Men Togene nærmer sig mere og mere til hinanden, — og saa kommer Sammenstødet. Sammenstødet mellem Folkething og Landsthing *maatte* komme, og naar det kom, saa maatte det Thing, som i Øjeblikket havde stærkest Fart, kjøre det andet i Grøften. Denne Gang blev det nu Folkethinget, der blev kjørt i Grøften, — en anden Gang bliver det Landsthinget, og saa maaske Folkethinget igjen. Vor Forfatning er ligefrem anlagt paa, at vi skal kjøre hinanden i Grøften. Men der er ingen Grund til at være begejstret for en saadan Forfatning.

Naar vi Venstremænd har holdt Fest for Grundloven, saa har vi stadig glemt, at to af Danmarks største Mænd om Grundloven af 1866 har udtalt, at den vilde blive til Forbandelse for os. Det er Grundtvig og Tscherning. Jeg har ikke Tschernings Udtalelser ved Haanden. Men det er bekjendt nok, at han efter 1866 trak sig tilbage fra det politiske Liv. Han havde opgivet det Hele. Under Grundlovskampen udtalte Grundtvig bestemt, at der var intet Middel til at bryde Landsthingets Modstand. Hans Ord var disse: „Vi har hverken en samlet Rigsdag eller noget andet Middel til, selv om Konge og Folk derom var enige, at tvinge et priviligeret og haardnakket Landsthing.“ — Han udtaler sig om det farlige i, „at indrette to Kamre, stik imod hinanden“. Han forudsiger: „at dersom Danmark nu faar et ufolkeligt Landsthing, hvis Overtal idetmindste er fremmed for det rette Skjøn paa Frihed og Ligelighed, da vil Folket kun have Ulykke af sin Rigsdag og af hele sin saakaldte frie Forfatning, og da vil der kun forberedes Konge og Folk en sørgelig Fremtid.“ — Og han slutter med disse Ord: „Jeg tør derfor sige, det vilde være klogt, dersom man vilde ændse hvad jeg nu forudsiger, om al den Bitterhed, Splid og Krebsegang indadtil, og alle Farer udadtil, som man selv bereder sig.“

Men *nu fik vi* den Grundlov, som Grundtvig spaaede os alle disse Ulykker af. Men da Venstres daværende Førere selv havde været med at skaffe os den, saa var det magtpaaliggende for dem at bilde Folket ind, at der var i Grunden ingen Ulykke sket. De maatte for deres egen Skyld søge at holde den Indbildning oppe hos Folket, at det var egentlig endnu, i alt væsentligt, 5te Juni-Grundloven vi havde. Og da saa Sammenstødet kom, og da alle de Ulykker indtraf, som Grundtvig havde forudsagt, saa maatte Venstres Førere lægge hele Skylden over paa Højre. *Grundtvig lagde Skylden paa selve Grundloven. Det kunde Venstres daværende Førere ikke gjøre, thi de havde selv stemt for og kæmpet for Grundlovsforandringen.* Saa maatte de lægge Skylden paa de enkelte Mænd. De maatte paastaa, at Grundloven var god nok, men Menneskene var saa onde. — Men en upartisk Betragtning af hele denne Strid vil nok engang komme til det Resultat, at Grundtvig havde Ret, at Skylden for „at vi kun har faaet Ulykke af vor Rigsdag, og af hele vor saakaldte frie Forfatning“, — den ligger ikke særlig hos enkelte Personer, men den ligger i selve Grundloven.

Saa længe vi har det nuværende Folkething og Landsthing, vil hele vor Forfatningshistorie blive en fortsat Række af Grundlovsbrud. Det kunde ved den yderste Forsigtighed fra begge Sider være undgaaet. Venstre kunde have været saa forsigtig ikke strax at rejse Folkethingsparlamentarismens Fane, og Højre kunde have været saa forsigtig at lade Venstre komme til Magten, da den blev rejst. Det vilde saa formodentlig have gaaet Venstre her, som det nu er gaaet i Norge. Det vilde have vist sig, at naar det kommer til Stykket, er Forskjellen paa en Højre- og Venstreregjering ikke nær saa stor, som Folk paa Forhaand er tilbøjelige til at antage. En stor Del af Venstre vilde have mistet Begejstringen for et Venstreministerium, og en stor Del af Højre vilde have mistet Skrækken. Men nu har ingen af Parterne været saa forsigtige, og Følgen deraf er, at Grundloven er gaaet itu. Den har, som Ploug engang har sagt, faaet en Revne. — Og naar noget faar en Revne, saa skal man altid have nogen at skyde Skylden paa. Fruen siger, at det er Jomfruen, Jomfruen siger, at det er Pigen, og Pigen siger, at det er Katten. — Grundtvig gjorde strax opmærksom paa, at Revnen laa i selve Grundloven. Den er født med en Revne. Og det, der er født med en Revne, er født til at slaas itu af de haarde Menneskehænder. Og nu er Grundloven saa haabløs itu, saa den er ikke til at klinke. Der er ikke andet tilbage end „Ventilen“, § 25. Det, som det derfor kommer an paa, er, hvem der holder Snoren til Ventilen. Det er ham der fløjter, og det er de andre der maa danse efter hans Pibe. Nu holder Estrup Snoren. Men hvem holder den om nogle Aar?

Jagt efter Kjættere.

Adskillige grundtvigske Præster har i den senere Tid været paa Jagt efter Kjættere, dels i „Dansk Kirketidende“, dels i „Højskolebladet“. Det er et Tidens Tegn, at grundtvigske Præster nu ogsaa har begyndt at deltage i denne Sport, og endogsaa synes at skulle komme til at indtage en temmelig fremragende Plads i Jægernes Rækker. Det var ikke sunget for Grundtvigianernes Vugge, at det skulde gaa saadan. De kom selv ind i Verden som frygtelige Kjættere, en Sekt, der allevegne fandt Modsigelse. Nu er der heri sket en Forandring. De har fundet

sig tilrette i Forholdene, og som et Vidnesbyrd om, at de nu føler sig hjemme baade i Staten og Kirken, har de begyndt at „axle deres Skind“ og gaa paa Kjætterjagt. Fra et Klogskabsstandpunkt er der herimod intet at sige. Det er meget behageligere at forfølge Kjættere, end selv at være det. Man kan forsaavidt ønske disse grundtvigske Præster til Lykke med Avancementet. Fra at være Hare er de bleven Hund.

Jeg maa dog tilføje, at jeg véd der er grundtvigske Præster, som ikke vil være med paa den Kjætterjagt. Men det religiøse Frisind i grundtvigske Præstekredse er nu stærkt paa Retour, og staar vistnok ikke stort højere end i den indre Missions Præstekredse. De almindelige jævne Præster, som ikke tilhøre nogen bestemt kirkelig Retning, er vist nu de mest frisindede i religiøs Henseende.

De andre Kjættere, som de grundtvigske Præster er paa Jagt efter, — Pastor Christiani og Morten Pontoppidan, — har allerede givet Svar paa Tiltale. At jeg kommer bagefter, skyldes en vis Uvillie imod at skulle forsvare mig mod den Slags Angreb. Men de kan blive saa nærgaaende, saa man bliver nødt til at tage til Gjenmæle.

Et saadant nærgaaende Angreb er af en Pastor Lund rettet paa mig i „Højskolebladet“ for den 22. Juni.

Pastor Lund faar ud af det, at jeg er Rationalist. Der har hos nogle Grundtvigianere været Stemning for at betragte mig som en af Antikristens Forløbere. Naar Hr. Lund derfor nøjes med at gjøre mig til Rationalist, saa maa dette siges at være forholdsvis heldig sluppet. De rationalistiske Præster var gjerne rigtig skikkelige Mennesker og personligt langt elskværdigere end deres orthodoxe Brødre i det 19. Aarh. Men altsaa, jeg skal med Vold og Magt ind i en Rubrik. En stikker mig ind hist og en anden her. Hr. Lund tager mig i Kraven, besigtiger mig fra forskjellige Sider, medens „Højskolebladets“ Læsere staar spændte for at erfare, hvad der kommer ud af Undersøgelsen. De tror, at det er et splinternyt Kjætteri. „Det er slet ikke noget nyt, kjære Børn!“ siger saa Pastor Lund. „Det er en gammel Historie. Han er Rationalist“. Og under almindelig Skuffelse for „Højskolebladets“ Læsere sætter Hr. Lund mig ud af Kirken og putter mig ind i Rationalismen. Kirkenøglen putter han selv i Lommen. Men det er da vel ikke hans Mening, at han vil lukke Dig helt ude af Kirken, spørger man maaske. Jo vist er det saa! Hr. Lund gjør udtrykkelig opmærksom paa, at han „hidtil har regnet os (Kjættere) for kirkelige, d. e. staaende paa Kirkens Grund“. Men dette gjør han altsaa nu ikke mere. Hr. Lund smækker Døren i. — Han oplyser, hvorfor han ikke før har udført denne Udsmidning. Det som har forhindret ham er dels „mangehaande Arbejde“, dels det, at han ikke har følt sig bestemt „kaldet“ til denne Idræt før. „Højskolebladets“ Læsere vil forhaabentlig paaskjønne, at Hr. Lund nu endelig har faaet Tid til at besørge denne paatrængende nødvendige Forretning, og at „Kaldet“ omsider har indfundet sig.

Men man kommer til at tænke paa Grundtvigs Ord: Hellere 1 stor Pave end 1000 smaa. — Det er ingen Under, at Folk i vore Dage drages mod Rom. Thi Rom, det véd man da hvad er. Men Vium, Hr. Lunds Pavesæde! Hvor er Vium?

Altsaa, Hr. Lund sætter mig ud af Kirken og ind i Rationalismen. Men han har dog en Følelse af, at der skal et Slags *Bevis* til, for at godtgjøre, at jeg nu ogsaa hører hjemme under den Rubrik.

Hr. Lund bemærker nu meget rigtigt, at Rationalisme det er Fornuftkristendom. Hans Opgave er altsaa at bevise, at jeg ikke deler den kristne Menigheds Tro, fordi den strider mod den saakaldte menneskelige Fornuft. Jeg haaber, at Hr. Lund vil indrømme mig dette, at *kun den kan kaldes Rationalist, som af Hensyn til Fornuften forkaster den kristne Tro.* — Det er altsaa det Hr. Lund skal bevise, at jeg gjør. *Men herfor fører han ikke Skygge af Bevis, ganske simpelt af den Grund, at jeg aldrig har gjort det, og aldrig har tænkt paa at gjøre det.*

Det første Bevis paa min Rationalisme, som Hr. Lund anfører, er det, at der er nogle der har angrebet Forsoningen og Treenighedslæren. Han indrømmer imidlertid, at „dette kommer ikke saameget frem i „Enhver Sit“. Og deri har han Ret. Jeg har aldrig udtalt mig hverken om det ene eller det andet i mit Blad. Men det er dog et temmelig stift Stykke, at nævne det som Bevis paa *min* Rationalisme, at *andre* har angrebet Forsonings- og Treenighedslæren. Det er meget muligt, at jeg herom har andre Anskuelser end Hr. Lund, at jeg nærmest deler Pastor Otto Møllers Meninger om disse Spørgsmaal. Men Hr. Lund maa dog helst vente med at forkjættre mig med Hensyn til disse Spørgsmaal, indtil han faar at vide, hvad jeg mener om dem.

Men det egentlige Bevis paa min Rationalisme, ligger efter Hr. Lunds Mening deri, at jeg fremhæver, „at Kristendommen er et Liv i Menneskekjærlighed, som ikke behøver at være knyttet til Tro paa Jesus i hans bestemte Ord og Gjerning.“ — Ja, det har jeg unægtelig fremhævet, at Kristendommen skulde være et Liv i Menneskekjærlighed. Er *det* Rationalisme, saa *er* jeg Rationalist, og saa haaber jeg aldrig at blive andet. Men jeg har aldrig nogensinde sagt eller skrevet, at et Liv i blot Menneskekjærlighed var et kristeligt Liv, naar det ikke var knyttet til Tro paa Jesus Kristus. Derimod har jeg sagt og skrevet, at Gud skulde nok finde og vedkjende sig hvert Menneske, som levede et Liv i Menneskekjærlighed, som kjæmpede for menneskelig Sandhed og Ret, selv om han ikke havde Tro paa Jesus som Guds Søn. Og det agter jeg at sige og skrive saa tit det skal være, og jeg tillader mig at spørge Pastor Lund, om han tør sige og skrive det modsatte.

Et tredje Bevis paa min Rationalisme er det, at jeg et Sted kalder Jesus Kristus *en Religionsstifter.* Hr. Lund understreger dette Ord for at gjøre sine Læsere „opmærksomme paa denne ægte gammel-

rationalistiske Udtryksmaade". — Jeg tillader mig nu at spørge Hr. Lund: Var Jesus ikke en Religionsstifter? Det er meget muligt, at de gamle Rationalister kaldte ham saadan. Men er det Hr. Lunds Mening, at noget bliver Løgn blot *fordi* de gamle Rationalister har sagt det. At altsaa, naar de gamle Rationalister kalder Jesus en Religionsstifter, saa er det et Bevis paa, at han *ikke* var Religionsstifter.

Hr. Lund er ikke fornøjet med mine Skriftforklaringer. Dette skal jeg ikke trættes med ham om. Jeg holder paa mine Forklaringer og han paa sine. Men det er meget betegnende for en *grundtvigsk* Præst, at han vil bruge sine Fortolkninger af Skriften til at forkjættre andre med. Jeg har hidtil troet, at det var Grundtvigs Mening, at vort Forhold til Kristendommen ikke skulde bedømmes efter vor større eller mindre Skriftklogskab, men efter vort Forhold til den kristne Tro, om vi vedkjendte os den eller ikke. Er dette maaske ikke Pastor Lunds Mening?

Hr. Lund maa selv indrømme, at jeg har skrevet, at der er intet urimeligt i den grundtvigske Anskuelse, at Jesus meddeler os sit Væsen gjennem Trosbekjendelsens Ord. Jeg kan betro ham, at jeg finder dette højst sandsynligt, at jeg ikke alene fuldtud vedkjender mig Trosbekjendelsens Ord, men ogsaa antager, at Grundtvig har Ret i sin Betragtning deraf. Men det er Spørgsmaal, som jeg endnu ikke har fundet mig foranlediget til at komme ind paa i mine Nutidsprædikener, ligesaalidt som paa Spørgsmaalene om Daab og Nadver. Men hvis Hr. Lund vil give Tid, saa kommer jeg ogsaa ind paa disse Spørgsmaal. — Jeg skylder ikke at gjøre Hr. Lund Regnskab for, hvorfor jeg endnu ikke har berørt disse kristelige Hovedspørgsmaal. Jeg har mine bestemte Grunde dertil, som Hr. Lund gjerne skal erfare, hvis han personlig vil henvende sig til mig. Men skjøndt jeg nu saaledes er tilbøjelig til at tro, at Grundtvig har Ret i sin Opfattelse af Trosbekjendelsens Ord, saa holder jeg dog fast paa, at der kan være andre, for hvem andre Ord af Jesus Kristus kan faa langt større Betydning, som kan blive ganske anderledes dybt grebne ved at læse et eller andet Ord af ham i Skriften, og som derigjennem kan tilegne sig noget af hans Væsen. Og dersom Pastor Lund vil benægte det, saa for mig gjerne. Men det er nu engang *Kjendsgjerninger*. Der har været og er, og vil i Fremtiden blive Tusinder af Mennesker, som har været dybt grebne af et Ord af Jesus, optegnet i Skriften, skjøndt de maaske slet ikke kjendte Trosbekjendelsen, eller da stod temmelig ligegyldige og kolde overfor den, fordi de ikke havde mindste Forstaaelse af hvad Betydning den havde.

Naar jeg gjør Indsigelse mod, at man kalder mig Rationalist, saa er det ikke fordi jeg vil prale med min kristne Tro. Jeg véd, der er Rationalister, der er langt mere fromme Mennesker end jeg. Og jeg er slet ikke sikker paa, at den Omstændighed, at jeg har den kristne Tro, og disse ikke har den, at den gjør mig mere velbehagelig i Guds Øjne end hine. Men naar jeg gjør Indsigelse derimod, saa er det fordi jeg ikke vil gaa og gjælde for at være noget, som jeg ikke er. Jeg havde havt allermest Lyst til at tie overfor disse modbydelige Angreb, og var der noget, der kunde drive mig bort fra den kristne Tro, eller dog drive mig til at tie stille med den, saa var det disse nærgaaende, præstevigtige Forsøg paa at dømme og bedømme det, som rører sig i et Menneskes Hjerte, som man ikke kjender det mindste til. Men for en Gangs Skyld vil jeg dog vise disse Angreb tilbage, og samtidig dermed udtale hele min Harme og Væmmelse ved det, der ligger bagved dem. — Saa overlader jeg forøvrigt i Fremtiden mit gode Navn og Rygte til D'Hrr. grundtvigske Præster, som vil angribe mig fra *det* Standpunkt. Jeg véd, jeg er saa i gode Hænder.

Man frygter for, at mine Nutidsprædikener skal have en skadelig Indflydelse paa Højskoleungdommen. Man er saa bekymret for den Højskoleungdom. Man lukkede den gjerne inde i en Kjælder, hvortil kun nogle enkelte grundtvigske Præster og Højskoleforstandere havde Nøglen. Hørte jeg med til Højskoleungdommen, saa vilde jeg blive lidt mistænkelig over for alle disse Advarsler. De smager stærkt af Tyranni og Aandstrældom og af Mistillid til sin egen Sag. Den Højskoleungdom, der er noget ved at gjøre, den vil betakke sig for at blive sat under aandeligt Formynderskab af nogle enkelte Præster, den vil have Lov til at tro selv og tænke selv, og gjør man noget som helst Forsøg paa at hindre den i det, saa skal jeg sige D'Hrr. Præster, hvad den Ungdom, der dur til noget, bliver til. Den bliver til Fritænkere. Thi den sikkreste Maade, hvorpaa man kan gjøre unge Mennesker til Fritænkere, det er, naar man ved enhver Lejlighed vil gaa og passe paa, at de ikke faar anden Mad end den, man selv har tygget hundrede Gange. — Mærker Ungdommen det, at de grundtvigske Præster vil til at passe paa dem og se dem paa Fingerne, saa haaber jeg, at den vil give disse Præster en god Dag. Saa maa de meget hellere holde sig til de andre Præster, der dog aldrig nogensinde har *snakket* om deres Frisind, men tit i Praksis *vist* en hel Del af det.

Til Slutning vil jeg oplyse Pastor Lund om, at jeg ganske har opgivet Haabet om, at Folkekirken vil forsvinde, og Arbejdet for at den skal forsvinde. Jeg har i den Henseende levet i en Indbildning. Folkekirken staar saa fast i Danmark som Egetræerne i Skovene. Og det kan ikke nytte, at ville rykke Egetræer op med Rode. Det, som det kommer an paa, er at bringe det bedst mulige ud af Folkekirken, gjøre den saa rummelig og frisindet som muligt. At søge at afskaffe den er haabløst, og det er ogsaa meget muligt, at det vilde gjøre mere Skade end Gavn.

Mod — Frihed — Lykke.

For noget over 2000 Aar siden udtalte Grækeren Perikles nogle Ord, som er for gode til at glemmes. „*Lykken,*“ sagde han, „*gror op af Friheden, og Friheden vokser frem af Modet.*“ Et Menneske, som træller under indre eller ydre Magter, der hindrer Udviklingen af, hvad han selv føler som sit bedste Eje, er ikke lykkeligt. Lykkelig føler derimod den sig, hvis gode Kræfter udfolder sig sejerrigt fra Dag til Dag. Han har det som Lærken, der flyver med Sang i den friske Luft, og som Blomsten, hvis Trivsel ikke tynges fra nogen Kant. Men skal det blive til noget med et Liv i Frihed og Lykke, saa maa megen Frygt kastes til Side; ingen ræd Mand lever frit eller lykkeligt. Det er ikke til at sige, hvor meget Liv der er blevet kuet i Verden, fordi der var Mangel paa Mod. Et Menneskeliv kan lægges i Lænker baade indvendig fra og udvendig fra. Havde Morten Luther ikke haft Mod til at sige sit navnkundige: „Her staar jeg — jeg kan ikke andet!“ da var han bleven en ufri og ulykkelig Mand. Jeg er vis paa, han følte sig let og fri og gjennemstrømmet af en vidunderlig Glæde, da det dristige Ord var talt over for hans Fjender. Og hans Kjækhed tog mange Lænker bort fra Medkristne, saa de blev som han fri og lykkelige.

At det frie Menneske er modigt betyder det samme som, at han har *Tro.* Han tror, at Livets gode Kræfter kan faa Overtaget over de daarlige, uden at ydre, unaturlig Trang og unaturlige Kunster tages til Hjælp. En enkelt Sag skal særlig fremdrages her, nemlig Børnenes Forhold til Guds Riges Ord. Modige Forældre og Opdragere vil stille Børnene frit over for disse Ord, i det de er visse paa, at saaledes fremmes Børnenes Lykke bedst. Men hvor smaat staar det ikke til med Modet i dette Stykke. Fordi det har været og er endnu Skik blandt de fleste her til Lands, at Børnene meget tidlig faar deres Hukommelse proppet med Guds Riges Ord og Skriftsteder og Katekismusforklaringer, saa tør ikke en Gang Folk, som har bedre Forstand, lade deres Børn staa tilbage — de tør ikke lade sig regne blandt „de ringeste“. Og skjøndt de egentlig nok véd, at i Guds Rige virkes der ikke „med Bulder fage,“ men at „Guds Aand virker i Stilhed,“ kan de alligevel ikke tage saa meget Mod til sig, at de lade deres Børn være fri for det kæmpemæssige, pralende Ramseri af Ord, som ikke har Spor af Gavn med sig, med mindre de nemmes og nydes i Frihed — af en indre Trang. Der kan være Ting, f. Eks. Navne, Tal, Regler i Regnekunsten o. s. v., som kan læres af Børn, uden at en Smule ydre Tvang skader; men de Ord, som aldrig nytter en Døjt, hvis ikke Hjertet er med i dem, dem maa vi faa Mod til at byde alle saa frit, som Jesus bød sit Folk sine Ord. Det lader til at være Mode nu at gaa ud fra, at det daarlige Ramseri saa omtrent er renset ud iblandt os; men Sandheden skal høres, og den er, at det dødeste, goldeste Ramseri endnu har en vid Plads i det danske Menighedsliv, til ubodelig Skade for mange Menneskers Lykke. Et Træk fra Virkeligheden kan maaske overbevise adskillige om, at der er Grund til Paatale.

For nogle Aar siden var jeg Gjæst i et Hjem, hvor der fandtes noget kristeligt Liv. Efter at jeg havde faaet noget til Føden, kom Konen i Huset halende ind til mig med en lille Pige paa 5—6 Aar. Jeg skulde vide, hvor „dygtigt“ Barnet var. Det kunde — maatte jeg vide — „Fadervor“ udenad saa godt, at det slet ikke sagde fejl. Desværre lod jeg den lille Rollehavende spille Komedien til Ende, og Hukommelseskisten var der ingen Ting i Vejen med hos hende. Jeg hverken klappede eller raabte Bravo, da Pigebarnet havde sagt Amen, men henvendte mig til Moderen. „Du gjør Synd mod dit Barn; en saadan Læsen „Fadervor“ som den, her gik for sig, vil give Barnet en Forestilling om, at Guds Ord er noget, der bare er til for at bedes udenad, saa man kan glimre med det. Derved bliver det dødt i Barnets Mund. Nej bed hellere Herrens Bøn ved dit Barns Seng, før det om Aftenen skal sove ind. Falder hun i Søvn, før du er færdig, lad hende sove i Guds Navn, og bed du videre ved Siden af det sovende Barn. Stil hende frit. Du skal ikke bryde Dig om, at Din Pige bliver 10, ja 12 Aar gammel, uden at Du er vis paa, om hun kan „Fadervor“ udenad eller ej. Mærker hun — i Frihed, at Bønnens Ord er en kostbar Skat for hendes Fader og Moder, da vil hun nok nemme dem og gribe til den, naar det kniber.“ — „Ja,“ sagde Moderen, „der kan saamænd være noget i det, Du siger; men det er ikke saa let at faa alting saadan, som det skal være, naar det skal være rigtigt. Peder Nielsens Børn her omme kan nu grumme meget udenad, og vores skulde jo da ikke staa helt bag ved. Og det er da ogsaa rart, at Børn kan deres Fadervor og de Ting, inden de bliver for gamle. Saa længe de er smaa, kan én faa dem til at give Agt; det er ikke godt at vide, hvordan de bliver at komme afsted med, naar de bliver ældre.“

Som det ses af det fortalte, savnes der tit Mod til at lade aandelige Ord gaa deres Gang i Frihed. Forfængeligheden kan skræmme Folk fra at være naturlige og frisindede, naar andre ikke er det, og alt for ringe Tro til, at Livet nok efterhaanden skal tage Næring til sig af den Art, det tiltrænger, kan ogsaa gjøre Folk rædde for at gaa den naturlige og sande Vej. — Digteren Kaalund har skrevet et Digt om Billedstøtten, der skylled op paa Stranden i halvfuldendt Skikkelse, og som blev dannet færdig derved, at en og anden glattede paa det. Derpaa blev det udstillet.

Og næppe Sløret man til Side trak,
før Mængdens blinde Bifald alt var vundet.
— Der stod en pyntet Nikkedukke, ak!
det mesterlige Anlæg var forsvundet.

Ikkun en Kjender raabte: „Daarer, ser,
nu er jo Billedet et ganske andet!“ —
Saa gaar det! man udsletter Prægets Værd
og kalder saa den slebne Dukke dannet.“

Kaalund er enig, skjønner man, med Henrik Ibsen i, at det gjælder om „*at møde med Mesters Mening til Udhængsskilt.*“ Det er en stor Opgave at arbejde for, at alle de enkelte faar Mod til at være sig selv og til at lade andre være sig selv. Dette Mod er det samme som Frisind, deraf gror som sagt frie Tilstande frem, og med dem følger Lykken. Ikke mindst gjælder det i det religiøse Liv.

J. P. Kristensen-Randers.

Tjenestefolk,

Ungdomsballer og Alderdomsforsørgelser.

Man maa tage i Haanden hvilken som helst Provinsavis, man vil, saa vil man til forskjellige Tider af Aaret finde hele Rækker af Bekjendtgjørelser angaaende Tjenestefolk, Husbonder, der søger Karl eller Pige, og Karle, Piger o. a., der søger Husbonder. Dette viser, at Tjenestefolk er et uroligt Folkefærd, at der er en stadig Vexlen Opholdssted, Skiften Plads fra det ene Sted til det andet. Det er sjældent nu om Stunder, at nogen bliver gammel i Gaarde. Rejse-Bevægelserne har en bestemt Retning. Saaledes gaar der en stadig Strøm fra Landet til Byerne og videre derfra til Hovedstaden. Men andre Bevægelser er mere ubestemte. Mange vil ikke „tjene Bønder“, som det hedder, men foretrækker Herregaarde og lignende Steder. Andre er kjede af disse „gode“ Pladser og vender tilbage til Bønderne. Der er en Uro og Utilfredshed bredt ud over denne Klasse af vore Medmennesker, som er om muligt endnu større end den almindelige, hvoraf vor Tid lider. Men mon dette er underligt? Er det ikke en nær og naturlig Følge af det upersonlige Forhold, der som Regel hersker mellem Husbond og Tyende. Tyendet betragtes som en Vare. Man averterer om „dygtige, svenske Mejeripiger“, og „Tyende i alle Egenskaber“ med samme Ugenerthed, som om „fortrinlige, fynske Lødekøer“, „bedste frederikshavnske Rødspætter“ og „alt til Faget henhørende“. Sligt svækker deres Selvfølelse. De kommer selv til at betragte sig som Vare. Som Følge heraf regner de sig ikke til Huset. De er fremmede og vil helst være fremmede. Deres Arbejde udfører de mere af Pligt end af Lyst, og sjældent gjør de mere end de er nødt til. Der er mellem Husbond og Tyende ingen virkelig Interesse for hinandens Vel, og ingen Solidaritetsfølelse. Hver gaar sine egne Veje uden fælles Sympathier. Men naar nu Forholdet er og bliver saaledes, saa følger deraf andre mindre heldige Følger. Findes der i Byen en Høker, eller lignende, bliver der let Samlingsplads de lange Vinteraftener for Byens Karle, og Kortspil og Smaasolderier er der Tidsfordrivet. Om Sommernætter drives der rundt om paa Veje og Gader af baade Piger og Karle. Daarlige Viser og al Slags Sjov og Kommers er der Underholdningen, og megen Usædelighed fører det vel ogsaa med sig. Sligt er kjedeligt for Husbonden, demoraliserende for Samfundet og sørgeligt i og for sig. Men „en Ulykke kommer sjældent alene“, siger et gammelt Ord. Dette, at Tjenestefolk saaledes isoleres, stilles blot ligesom Trækfugle i et fremmed Land, det bevirker, at de ogsaa ofte behandles som Trækfugle. Der anstilles i vore Dage ofte ligefrem Jagt efter — ikke just dem, men — deres Skillinger. Tag den samme Avis i Haanden, som bringer Bekjendtgjørelser om ledige Tjenester, den indeholder i Reglen ved Siden af en hel Række af Indbydelser til „Dans“, „Bal“, „Præmiedans“, „Ungdomsbal“ o. s. v. Det er en systematisk Læggenan paa at faa Tjenestefolk til at bruge deres Penge paa den Maade. Det er ikke alene, at i Byerne halve Snese af Hotelværter og Gjæstgivere regelmæssig holde Dans hver Markedsdag, Juledans, Paaskedans og Pintsedans foruden den hele Vrimmel af større eller mindre Foreningsballer. Det er heller ikke alene Sommerens og Efteraarets regelmæssige „Fester“ af mer eller mindre patriotisk Art. Nej! rundt omkring i hver eneste Landsby findes der en eller anden Haandværker, Handlende, Husmand eller Gaardmand, hvis Specialitet det er at foranstalte afholdt Baller. Tilladelsen dertil maa udbedes hos Herreds- eller Sognefogden, men den er i Reglen ikke vanskelig at erholde. Disse Baller er Hverdagsmad. Høstballer hele Efteraaret, Juleballer om Vinteren, Fastelavnsballer om Foraaret, og Skovballer hele Sommeren hveranden eller tredje Søndag, og det er udelukkende beregnet paa Tjenestefolk. Saa danses der i et for Tilfældet oprejst Telt, i en Øverstestue, en Lo eller et Værksted, og Værten opvarter — for Betaling naturligvis — med Kager, Limonade, Sorte m. m. Geschæften er i mange Tilfælde ret indbringende. Dog, Ungdom og Dans hører nu en Gang sammen, og et lille „Slav“ en Gang imellem maa en „rask“ Karl have Lov til at slaa. Men i gamle Dage holdt man sine „Gilder“ skiftevis hos Bønderne — i Reglen ved Jul og Fastelavn. De unge kjøbte da selv ind, Brød, Kjød, Øl o. s. v., og Værten lod det tilberede og anrette uden nogen særlig Betaling. Hele Udgiften summeredes op og divideredes med Deltagernes Antal. Saa holdt man Gilde. Paa denne Maade kunde en Karl „sætte“, som det hed, 2—3—4 Kroner for et Par Aftener, medens Pigerne havde frit Gilde. Der blev intet Optrækkeri, og ingen kunde ødsle sine Spareskillinger hen. Disse Gilder havde desuden den Fordel, at Bønderkarle og Piger gik sammen med Tjenestefolkene, hvilket ikke nu sker ret mange Steder.

At nu altsaa Tyendeklassens Stilling i mer end én Henseende er i høj Grad uheldig og sørgelig, derom er omtrent alle enige. Men det kan paa den anden Side vanskelig nægtes, at der i de sidst forløbne baade gode og daarlige Aar næppe har været nogen,

der har kunnet føre et saa sorgløst Liv som Tjenestefolk. De har tjent en almindelig Løn, de har intet ofret paa Uddannelse, og de har i de aller fleste Tilfælde ikke tænkt paa Fremtiden. Men naar en Tjenestekarl lønnes med 150 à 200 Kr. aarlig og har Kost og Logi frit, saa burde han kunne opspare en *lille* Kapital til de kommende Dage. En Haandværker staar sine 4—5 Aar i Lære uden Løn. Det er et betydeligt Offer at bringe for at bedre Udsigterne for Fremtiden. En Embeds- eller Bestillingsmand, selv den lavest lønnede, maa uddanne sig til sin Stilling, underkaste sig Examen alt med betydelige Opofrelser, og, naar han modtager Ansættelse, forpligte sig til med en bestemt aarlig Afgift at sikre sig Alderdomshjælp, Enkeforsørgelse o. l. Det vilde ikke være nogen urimelig Fordring at stille til en Tjenestekarl eller Pige, at han (hun) ydede til en Alderdomsforsørgelseskasse en bestemt Sum aarlig, saa længe de var ugifte, f. Ex. 10—20 pCt. af deres Løn fra deres 15. til 25. Aar eller til deres Ægteskab. Maaske kunde alene Bevidstheden om paa denne Maade selv at bygge for sin Fremtid bidrage til, at der undertiden kom lidt mere Alvor i Sindene. Thi sikkert er det, at lige saa vist som man maa beklage den gifte Arbejder, der skal ernære sig og Familie for 1 Krone eller 2 om Dagen, skaffe den Husly, Varme, Klæder o. s. v. — lige saa vist er Tjenestefolkenes Stilling — rent pekuniært set — forholdsvis gunstig, og deres Forpligtelse til at tænke paa Fremtiden, stor.

A. Nøhr.

Meddelelse.

Kvindelig Fremskridtsforening som staar i Forbindelse med Foreninger i England og Frankrig, har i Anledning af „Nordisk Kvindesagsmøde" modtaget Indlæg til Besvarelse af de paa Mødet foreliggende Spørgsmaal fra Paris, fra

Selskabet til Forbedring af Kvindens Stilling og Udvidelse af hendes Rettigheder.

Mine Damer og Søstre!

Vort Selskab sender sin Hilsen til den skandinaviske Kvindekongres, der skal forsamles i Kjøbenhavn. Det udtrykker sin dybe Beklagelse over ikke at kunne lade sig repræsentere ved denne Kongres, hvis Program har dens fuldeste Tilslutning.

Kvindens Valgret, som her staar i første Række vil ganske vist om kort Tid blive til Virkelighed.

Den nuværende politiske Forvirring og den blot mandlige Stemmerets parlamentariske Udygtighed, lader os forudføle at Kvindens Fremskridt paa Forstandens Omraade og hendes nødtvungne Indblanding i det økonomiske og politiske Liv, gør denne Ret til en Nødvendighed, som det moderne Samfund ikke kan miskjende uden at gaa tilbage.

Mændenes halvt politiske, halvt højkirkelige Politik har tjent sin Tid ud, og Videnskaben og Maskinen har stødt den raa Kraft fra Tronen. Krigeræren sees fra et nyt Synspunkt, der kalder Mændene til at benytte deres Kræfter og Evner paa en mere frugtbringende Maade end til Ødelæggelse.

Paa den anden Side bortfjærnes den Overtro og Skræk for Helvede, som i Aarhundreder har formørket den menneskelige Hjærne, især hos Kvinden, ved det Lys som Undervisningens Udbredelse i alle Samfundslag udspreder.

Den anden Paragraf paa eders Program er det brændende Spørgsmaal: Krig og Fred, og dens Følger for Kvinden.

Den righoldige og skrækindjagende Statistik, som denne Landeplage har fremkaldt, har paa en sørgelig Maade belyst denne lovbeskyttede Forbrydelses Rædsler og Elendighed. Men vi kunne ikke lade være at lægge Vægt paa dette sørgelige Spørgsmaal, hvortil Kvinden maa betale sin blodige Skat.

Paa alle Tidspunkter have de Kvinder, der vare opfyldte af en glødende Fædrelandskjærlighed bøjet sig for de Krigserklæringer der bleve paanødede deres Land. Og de have tappert opretholdt deres Ægtefællers og Sønners Mod, til at at udgyde deres Blod for deres elskede Fædreland. Men nu oprinder en ny Tidsalder, der er uforenelig med disse blodige Ofre, hvis Grusomhed ikke længere kan undskyldes overfor den frugtbringende Fremgangsmaade at benytte Voldgift. De talrige alvorlige Trætter den allerede har bilagt mellem de forskjellige Folks Regeringer, har i vor Menneskealder sparet Strømme af Blod. Det er paa os Kvinder det hellige Hverv hviler, at udsprede denne Tanke og Fremgangsmaade i vore Børns Sjæle og i vor Slægts Sæder.

Eders tredje Spørgsmaal er: *De kvindelige Arbejderes Stilling.*

Hjerteskærende er de Lidelser dette Spørgsmaal fremkalder i Erindringen; dette Spørgsmaal, hvis Løsning bydende paalægges vor Tid. En Del af de Vanskeligheder, mod hvilke Kvinden maa kæmpe maa tilskrives den Afsondrethed, i hvilken deres Opdragelse og deres huslige Pligter holder dem. Disse Vanskeligheder forstyrres endnu mere ved en i Almindelighed ufuldendt Fagdannelse. Imidlertid kuune disse Vanskeligheder, hvor store de end ere, formindskes. „Enighed gør stærk" — som der saa træffende bemærkes i eders Indbydelse, og det er i denne Styrke at kvindelige Arbejdere maa, som de mandlige Arbejdere have gjort, i al Fald for en Del, søge Lægemiddel mod deres utaalelige Stilling. Den frugtbringende Styrke der opstaar ved gensidig Ansvarlighed mangfoldiggjør de mindste Sparepenge. Den skaber paa samme Tid Samfundsforbindelser og materielle Hjælpekilder. Der er ingen Tvivl om, at bedre Tider venter Arbejdet, der bliver hædret og ophøjet ved den gamle Forbandelse „Du skal æde dit Brød i dit Ansigts Sved." Nej, Arbejdet, Menneskelivets højeste Gode har Ret til Lykke paa Jorden. Det er Livets og Rigdommens Kilde.

Eders fjerde Spørgsmaal „*Fællesskole*;" kræver en særlig Opmærksomhed for de talrige Følger den drager for Opdragelsen i Samfundet og man kan gjerne sige

Familien; thi det adskiller Børnene i den tidlige Alder, det er ikke alene at berøve Undervisningen sin vigtigste Spore: Kappelysten, det er tillige at indgive Ungdommen falske Forestillinger, at vække en usund Nysgjerrighed. Den tvungne Adskillelse i Skolen har beklagelsesværdige Følger, og giver smertelig Gjenlyd i Familiens Skjød, hvis Stiftelse saaledes overgives til Tilfældet.

19,000 Fællesskoler besøgt af 600,000 Elever af blandet Kjøn, findes endnu paa fransk Grund, ifølge officiel Beretning fra Kulturmisteriet 1883, ukjendt for de fleste franske.

Det Parti som i alle Lande har holdt Kvinden i Uvidenhed fra de ældste Tider, ser med onde Øjne paa de Skoler hvor Undervisningen er ens for begge Kjøn. En Følge deraf er uheldig Indflydelse og mørk Uvidenhed. Det er dog tydeligt, at dersom de urigtige og egennyttige Anker der føres mod disse Skoler er begrundede, vilde de hæderlige Inspektører der bestyrer dem, og Elevernes Forældre som i endnu højere Grad end dem tage Del i deres Børns Moralitet, tage dem ud af Fællesskolerne, som for Resten overalt har givet de bedste Resultater. I Særdeleshed i Schweitz hvor alle Kommuneskoler er fælles.

Vi opmuntre eder altsaa paa det varmeste at støtte denne Opdragelsesmaade, der er saa naturlig og frugtbringende.

Paris den 22. Maj 1888.

Præsident Maria Deraismes.

De to Vicepræsidenter: Louise David og Griess-Traut.

Udkomne Bøger.

Ny Jord. 1888. Maj. 1. Hefte. Indhold: Aug. Strindberg: Kvinnosaken enligt Evolutionsteorin. G. Wied: Digt. Oscar Madsen: Studier i Marken. Ch. Darwins Anskuelser om Religion. Overs. af Bøving-Petersen. Carl Behrens: Theatrene.

Regeringsskiftet 1784. Fremstillinger og Aktstykker. Udgivne Juni 1888. Til Minde om den Regering, som løste Stavnsbaandet.

Festskrift i Anledning af Hundredaarsdagen for Stavnsbaandets Løsning. Paa Foranstaltning af den nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstillings landbohistoriske Udvalg. Udgivet af K. Mejborg.

Ny Jord. Juni. I. og II. Hefte.

Hedenske Sandhedssøgere. Af F. W. Farrar. Haubergs Forlag.

Kjærlighed. Dramatisk Tegning fra Hverdagslivet af Bärgtora. Omskreven fra Svensk af H. Th. Nybo. (K. Jørgensens Forlag).

Konhernes Mønsterstat. Af Fernando Linderberg. Denne lille Bog fremtræder som anden Del af „William Penn", men er dog tillige en selvstændig Bog. Kjøberne af „William Penn" vil ikke forsømme ogsaa at gjøre sig bekjendt med denne Bog, der er i Besiddelse af de samme Fortrin som sin Forgjænger. (I Hovedkom. hos K. Jørgensen.)

Tune Landboskole.

Pigeskolen aabnes d. 3. Sept. og varer til Novbr. Ved Siden af den egentlige Højskoleundervisning kan Pigerne faa Lejlighed til at lære praktisk Mælkeri.

Karleskolen begynder d. 5. Novbr. og bestaar af **en Højskoleafdeling** og **2 Landbrugsafdelinger** med Kursus paa 5 og paa 9 Maaneder. Skoleplanen tilsendes og nærmere Oplysninger meddeles af **A. Svendsen,** Tune, Taastrup.

Ringe Friskole.

Den videregaaende Skole begynder atter til 1. Oktbr. Ved Hjælp af dennes Lærere gives fra 1. September Undervisning for unge Piger som vil uddannes til Lærerinder. Betaling for Undervisning, Kost og Bolig er 30 Kr. om Maaneden eller 300 Kr. aarlig.

Friskolelærer **L. Rasmussen,**
Ringe, Ringe St.

Ollerup Højskole

aabnes for Karle Lørdag d. 3. November. Samme Dag vil der ved Eftermiddagstogenes Komme være Vogne ved **Svendborg Banegaard** til at befordre Elevernes Tøj ud til Skolen. Foruden Undervisning i de almindelige Højskolefag tilbyder Skolen Undervisning i svensk Gymnastik. Haandværkere kan faa Undervisning i Bygningstegning. Indmeldelser modtages af

J. P. Kristensen-Randers.

Kursus

for Lærere og Lærerinder.

Fra 15de August vil der blive afholdt et 4 Ugers Kursus paa Salling Højskole i følgende Fag: Dansk (Retskrivning), Regning, Sløjd og, om ønskes, et enkelt andet Fag (f. Ex. Oldnordisk). Der vil blive holdt et historisk Foredrag daglig. Betalingen er 30 Kr. ialt. Indmeldelser bedes sendte snarest til Salling Højskole v. Jebjerg Station.

Axel Axelsen.

Carl & P. Petersens Kursus,

Fælledvej 16, Kbhvn. N.,

forbereder til **Præliminærexamen** og **1ste Del af Artium.** Indmeldelser til nye Hold efter Sommerferien modtages skriftlig som mundtlig (fra 4 til 7).

To unge Elever kan modtages i Pension hos en af Bestyrerne.

Møllerlærling.

Som saadan ønsker en Karl Plads til 1ste November d. A. paa en Mølle, helst paa Fyn. Billet mrkt. „Møllerlærling" bedes indsendt til dette Blads Kontor.

En Kvinde i Trediverne,

som med Dygtighed og Økonomi kan forestaa Husholdning og tage fat med, ønsker Beskæftigelse som Husbestyrerinde fra August eller senere. Billet, mærket „H", bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

Bandagist Th. Bjerring,

Sygeplejeartikler & Forbindstoffer,

1, Frederiksberggade 1,

„Røde Kors" ved Siden af Apotheket.

Undertegnede anbefaler sit velassorterede Lager af reelle Vine, Rom, Cognac, Puncheessentser & Likører.

Særlig anbefales en mild og styrkende

hvid Oportovin

som fortrinlig for saadanne Syge, hvem Lægerne tilraader at drikke Vin.

Pris pr. 1/1 Btl. 2 Kroner.

Peter Buch,

Halmtorvet 8, København V.

Udkommet er:

Udfrielsen af Babel og Varslerne derom.

Et Blik

paa Profetiens Ord og Kirkens Historie.

Af P. C. Trandberg.

Pris 15 Øre (45 Sider).

Faas hos Boghandler Schønberg,
Kronprindsensgade, Kjøbenhavn.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.**

Rasmussen & Olsen. Kjøbenhavn.